

INTERVIU Anca Dragu (BNM): Cine nu investeste astazi în Republica Moldova, va regreta peste cinci-zece ani

Guvernatorul Bancii Nationale a Moldovei (BNM), Anca Dragu, considera ca furtul miliardului de dolari din sistemul bancar din Republica Moldova a reprezentat o trauma pentru întreaga economie a acestui stat si sustine ca, atât banca centrala de la Chisinau, cât si autoritatile moldovene, trebuie sa adopte masuri pentru ca "un asemenea moment sa nu se repete vreodata".

Într-un interviu acordat AGERPRES, Anca Dragu si-a manifestat îngrijorarea fata de nivelul scazut de intermediere financiara din Republica Moldova, aratând ca valoarea creditelor acordate de sistemul bancar raportata la Produsul Intern Brut este de patru ori mai mica decât media Uniunii Europene.

Totodata, oficialul BNM a vorbit si despre perspectiva de aderare la Uniunea Europeana, care ar trebui sa plaseze Republica Moldova în topul preferintelor investitorilor straini. Ea considera ca investitorii care nu investesc acum în Moldova vor regreta peste cinci-zece ani.

Din punctul de vedere al guvernatorului Bancii Centrale a Moldovei, domeniile IT si energie sunt cele mai atractive pentru firmele interesate sa se dezvolte în stânga Prutului.

AGERPRES: Sunt trei luni de când ati preluat functia de guvernator al Bancii Nationale a Republicii Moldova. Cum ati descrie situatia economica a acestei tari si în mod special sistemul bancar al Republicii Moldova?

Anca Dragu: În primul rând, bine ati venit la Banca Nationala a Moldovei, la Chisinau. Da, sunt aproape trei luni de când am devenit guvernator al Bancii Nationale. Situatia economica, în general, pot spune ca pentru 2024 ne uitam la o crestere economica estimata de circa 3- 3,5%, deci crestere în termeni reali a Produsului Intern Brut (PIB), o consolidare fiscala si, cel mai important, ne uitam la o inflatie care ramâne undeva la sub 5%. 5% este tinta pe care o are Banca Nationala a Moldovei, iar, prin politica monetara, prin regimul de politica monetara, noi trebuie sa ne situam într un coridor în jurul acestei tinte de +/- 1,5%. Cele mai recente date arata ca inflatia pe luna februarie este la 4,3%. Deci confortabil în coridor. Acest lucru ne-a permis ca, înca din februarie, sa reducem rata de politica monetara, rata de baza. Asta a însemnat pentru economie reducerea costurilor pentru toate creditele bancare, si cele în derulare si cele noi.

Ca atare, ne asteptam sa vedem o majorare, o dinamizare, o crestere graduala a activitatii de intermediere financiara, pentru ca aici ma uit eu, la nivelul acesta de intermediere financiara, respectiv creditul raportat la PIB, care este undeva la circa 20-23%. Este putin cam putin. Media la nivelul Uniunii Europene este undeva la aproape 90% sau 87% din produsul mediu al UE. Înseamna ca e loc de mai bine. Înseamna ca atât bancile, cât si agentii economici trebuie sa aiba un dialog mai aplicat, sa înțeleaga fiecare ce vrea cealalta parte. Vedem o cerere de credit relativ scazuta, în contextul în care ratele dobânzilor au fost foarte mari. Inflatia a ajuns chiar la 34% în octombrie 2022, iar dobânda de politica monetara a ajuns la circa 20%. La aceste costuri, cu siguranta, apetitul pentru creditare era unul foarte scazut. Deci, pe scurt, cresterea economica si coordonatele macro-economice, variabilele macro-economice, as putea spune ca sunt bune, stabile, ofera perspectiva si ofera conditii de investitii foarte bune în Republica Moldova.

Mai mult, aceasta noua perspectiva de a începe negocierile pentru aderarea la Uniunea Europeana ne plaseaza si ar trebui sa ne plaseze în topul preferintelor investitorilor. Eu tot spun ca celor care nu investesc acum în Moldova le va para rau peste cinci-zece ani.

Securitatea Republicii Moldova permite acum atragerea de investitori straini?

Știm foarte bine ca aspectele de securitate sunt o problema pentru mai multe state din zona. Da, suntem la granița cu acest război, dar cred ca exista și condiții care să asigure securitatea investițiilor, în măsura în care este posibilă în contextul general. Și mai cred eu ca un nivel ceva mai ridicat de risc asigură și un nivel mai ridicat de atractivitate a investiției și de profitabilitate. Acesta este jocul investițiilor.

Ar fi necesare în momentul de față niste măsuri speciale pentru încurajarea creditării?

Cred că în primul rând este important ca Banca Națională să-și atingă obiectivul principal, acela de asigurare a stabilității prețurilor, adică o inflație la un nivel rezonabil, care să asigure un cost al creditării la un nivel rezonabil, pentru că la nivel de rată de dobândă de 20-30%, cum spuneam mai devreme, nu poți funcționa. Deci stabilitatea acestor variabile macro-economice, inflație, o traiectorie fiscală predictibilă, acestea sunt condițiile esențiale pentru investiții.

Apoi, vorbim de o serie de instrumente la nivelul Guvernului, care există, desigur. Noi, aici, la Banca Națională, ne uităm la dialogul cu sectorul bancar, cu băncile și încercăm să înțelegem ce au ei nevoie pentru a crește această creditare. Știm că sectorul privat, mediul antreprenorial, are o cerere scăzută pentru credit. Am cerut colegilor din bancă să facem analize, să înțelegem exact care este motivul cererii scăzute și care este, în general, motivul respingerii cererilor care ajung în faza de aplicare de cerere de credit. Suntem la o fază de analiză. Reducerea costului este certă, evidentă și se întâmplă. Pentru 2024, anticipăm ca ratele dobânzilor să rămână la un nivel în această zonă, inflația să rămână undeva la sub 5%. Deci acestea sunt condiții favorabile investițiilor.

Concret, cum să deblocăm aceste mecanisme? Eu mă tot gândesc și le spun colegilor că va veni partea de cofinanțare, vor veni fondurile de preaderare și atunci companiile private vor trebui să acceseze aceste granturi. Acestea ajută la creșterea economiei și la atingerea acestui proces de convergență cu media din țările Uniunii, or, în momentul în care firmele trebuie să folosească granturile europene, au nevoie și de cofinanțare. Știm din experiența altor state care au devenit deja membre ale Uniunii - România, Bulgaria, Croația - că în faza aceasta de preaderare, cofinanțările nu au fost ușor de obținut. Și am observat în practică și faptul că băncile și autoritățile de management ale fondurilor europene foloseau indicatori diferiți de evaluare a unui proiect de finanțare. Eu vreau să pregătesc băncile ca, într-o perioadă de termen scurt/mediu, să își cunoască foarte bine clienții, clienții bancari, firmele pe care le are fiecare bancă în portofoliu, și să poată identifica aceste firme care se pot finanța. Știm situația aceasta a firmelor. Unele sunt nebankabile pentru că au capitaluri scăzute sau datorii mari și atunci, dacă din timp avem acest dialog și cu băncile, și cu firmele... și eu îmi asum aici, la Banca Centrală, să organizez acest dialog. Atunci cred că vom fi mult mai bine pregătiți, astfel încât planurile de preaderare chiar să ajungă în economia Moldovei și să facă o diferență.

Vorbim de o inflație controlată. De unde putea veni un eventual pericol, o eventuală amenințare la adresa stabilității prețurilor aici, în Republica Moldova?

Vestea bună este că această dependență de gazul rusesc, dependență totală pe care am văzut-o până acum doi ani, s-a terminat. Republica Moldova, grație sprijinului din partea Uniunii Europene, inclusiv România a ajutat foarte mult, este acum conectată la rețelele de electricitate din Uniunea Europeană, la gaz care vine dintr-o altă sursă, depozite de gaz care se constituie și în Uniune. În momentul în care avem această situație în domeniul energetic, cea mai vulnerabilă problemă pentru toate statele, de fapt, pentru că multe state din zonă și din Uniunea Europeană sufereau de această dependență... dar în acest moment un push inflationist din partea energiei este mai puțin posibil, mai puțin probabil. Evoluțiile, așa cum sunt acum în scenariile de bază, arată riscuri controlabile, dar riscurile care apar pentru Republica Moldova, în condițiile unor derapaje severe, ele ar avea un impact similar asupra oricărei economii din zonă, și mai dinspre vest, mai dinspre est. Noi nu avem în scenariul de bază niste riscuri de natură majoră și vedem contextul internațional care asigură o reducere graduală a prețurilor la materii

prime. Asta ne ajuta foarte mult pe noi si toate tarile, de altfel, pentru a diminua inflatia si, în general, si o cerere mai scazuta. Și cererea scazuta reprezinta un factor care nu va stimula inflatia, cel puțin până în 2024. Deci motorul principal. Dacă dumneavoastră întrebați de factori de alta natura, atunci îmi e greu să fac acest comentariu, dar, în ceea ce privește factorii economici, aici avem o prognoza, să zic așa, optimista.

Vorbești de regretul pe care ar putea să îl aibă investitorii străini care ar putea să investească în momentul de față în Republica Moldova. Românii se afla printre ei. Care sunt domeniile de bază în care ar putea să investească atât cetățenii altor state, cât și românii?

În IT și digitalizare cred că este principalul domeniu, pentru că Republica Moldova este deja foarte avansată pe această cale. Va spun, în Banca Națională, eu nu semnez nimic pe hârtie. Totul vine pe e-mail, totul vine cu semnatura electronică și se vede la nivelul administrației această tendință, înclinată către digitalizare. Deci acest domeniu este unul, clar, foarte, foarte atractiv. Există și know-how, există dorința pentru zona aceasta. Noi vrem să vedem performanțe pe zona de digitalizare. Cum spunem noi "o istorie, dar cu vinuri bune". Apoi, zona de energie, investițiile în energie, în energie verde, rețele de energie, transport și distribuție energie electrică, gaze. Acestea, de asemenea, au nevoie de investiții. Energia verde necesită întăriri semnificative de rețea, așa că aici se poate face un pachet interesant pentru investiții. În general serviciile, și așa spune că trebuie să ne gândim la Republica Moldova și ca un cap de pod pentru investițiile în reconstrucția Ucrainei.

Românii ar trebui să fie mai interesați decât alții de astfel de investiții?

Da. România este un investitor cu foarte mult potențial. În ultimii ani, vedem mai multe investiții românești în Moldova, dar mai e loc de îmbunătățire. Săptămâna viitoare, la București, va fi o mare conferință organizată de Bursa de Valori și există cooperare pe zona financiară. Piața financiară în Republica Moldova are nevoie de ceva sprijin pentru a crește. Este o piață micuță, puțin înghețată și traumatizată de evenimentele din trecut, dar ar trebui să vedem într-adevăr mai mulți investitori români și să vedem o dinamizare a acestor relații financiare Moldova-România, listări duale la Chișinău și la Bursa din București. Ar fi și semnale foarte serioase că există această cooperare și ar acorda și un plus de siguranță.

Apropo de investițiile românești în Republica Moldova. Banca Transilvania, a preluat de curând filiala din România a OTP Bank. Există zvonuri că ar fi interesată de preluarea filialei din Republica Moldova. Aveți cerere fermă în această privință din partea Bancii Transilvania?

Nu există o discuție formală în acest sens, dar este adevărat că Banca Transilvania deja este un important jucător pe piața bancară și ne-am bucura să vedem prezenta mai importantă a Bancii Transilvania, pentru că vine cu bune practici, vine cu un acționariat de calitate și creșterea pieței financiare trebuie să se facă și în condiții de calitate a acționariatului, a regulilor de guvernare și sper să fim în stare să ajungem în acel punct. Oricum, în acest moment sectorul bancar este bine capitalizat, este un sector bancar solid, acționariatul este 93% dinspre vestul Europei, deci este un acționariat care vine cu niște reguli, știe ce înseamnă toate directivele și normele europene. Așa că la deschiderea către Uniunea Europeană și către România este ceea ce noi lucrăm și la ce ne așteptăm.

Aveți semnale că sunt și alte bănci comerciale din România interesate să investească în piața bancară a Republicii Moldova?

Nu am avut discuții directe, dar eu știu că există interes și că deja Republica Moldova, o dată cu decizia Consiliului de a începe negocierile pentru aderare, a ajuns pe radarul foarte multor investitori. De exemplu, vedem și toate statele europene care nu aveau ambasada la Chișinău și au deschis. Sunt deja trei state europene care au deschis în luna ianuarie ambasade aici.

Există niște încercări ale unei bănci din Republica Moldova de a intra pe piața de capital din România.

Cum comentati acest proces?

Piata financiara are nevoie clar sa se dezvolte si putem beneficia aici, în Moldova, de câstigurile deja realizate la Bucuresti. Cresterea pietei de capital în România nu a fost un proces simplu. Știti bine ca si în România au fost nenumarate momente mai puțin de succes, a fost criza financiara din 2008-2009, care a lovit puternic piata de capital. Aceasta relatie, care a început sa se lege între cele doua pietele de capital, este de foarte mult bun augur si sper sa vedem aceste listari duale. Știti, facem aceste lectii de educatie financiara... Banca Nationala e foarte implicata în educatie financiara, este un proiect si un parteneriat cu USAID. M-au întrebat tinerii la aceste cursuri în ce sa investeasca. Desigur, piata de capital ar trebui sa fie o alternativa, dar, din pacate, nu este o alternativa pentru Republica Moldova, numai daca își deschid conturi la Bucuresti sau la o alta bursa. Și atunci nu ai cum sa dezvolti piata financiara, sa vezi o dinamica în creditare, daca nu ai si aceasta componenta de bursa, iar o firma, o banca de talia aceasta (n.r.- Moldova Agroindbank), care sa aiba o listare duala sau numai la Bucuresti, este în directia de urmat.

V-ati gândit vreodata sa luati specialisti din Banca Nationala a României pentru o perioada, sa transfere experienta lor functionarilor din Banca Nationala a Republicii Moldova?

E adevarat, am o relatie foarte buna cu Banca Nationala a României. Chiar astazi (n.r.- marti) se afla la Chisinau câtiva specialisti de la BNR, pentru ca astazi avem ceremonia de finalizare a unui parteneriat, un proces de twinning, care a urmarit cresterea guvernantei pe piata financiara si piata bancara si, în final, cea nebancara. A fost un program sprijinit de Uniunea Europeana si de Comisia Europeana, la care au participat cinci institutii din statele membre, respectiv BNR, ASF (Autoritatea de Supraveghere Financiara n.r) din România. De asemenea, ANPC si înca doua banci centrale, Banca Olandei si Banca Lituaniei. Aproape trei ani au fost o serie de proiecte în cadrul acestui twinning, dar trebuie sa spunem foarte clar ca, si formal, si informal, banca sau institutia principala din acest proiect a fost BNR. Și le multumesc fostilor mei colegi de la BNR pentru ca au fost alaturi. Relatiile care s-au creat între angajatii BNR si BNM sunt extraordinare si asta spuneam la twinning ca, de fapt, am facut mai mult decât proiecte de buna guvernanta pe piata bancara, ci am facut si proiecte si de suflet, asa, pentru BNR, si pentru BNM.

Deci, lucrăm cu dumnealor. Avem si un înalt reprezentant de la Uniunea Europeana, el vine de la BNR, de asemenea, si aceasta colaborare va continua. Banca Nationala a Moldovei are un capitol foarte important printre capitolele de negociere. Sunt 35 de capitole în negociere si în trei dintre ele noi avem un rol important, în zece în total suntem implicati, dar unul dificil este deschiderea contului de capital. Acesta a fost deja facut în România în anii 2005-2006 si pe acest capitol, în mod special, as vrea sa avem sprijinul României. Este tara care are câteva coordonate, elemente ale pietei care se aseamana cu piata din Moldova si atunci si experienta colegilor din BNR ne-ar ajuta foarte mult. Și da, sper sa vina sa avem mai multi specialisti în continuare la BNM.

Atunci când vorbești de sistemul bancar din Republica Moldova, inevitabil te gândesti la furtul aceluși miliard de dolari. Banca Nationala a Moldovei face pasi pentru recuperarea prejudiciului imens?

Trebuie sa ne uitam la câteva aspecte de guvernanta. Eu m-am uitat la tot felul de aspecte legate de atributiile Bancii Nationale a Moldovei si vrem sa clarificam aceste atributii. Am avut discutii cu toate institutiile implicate, am avut discutii cu lichidatorii celor trei banci care au suferit în urma acestui furt si facem un inventar al problemelor cu care se confrunta institutiile cu diferite responsabilitati si lichidatorii si sa modificam cadrul legislativ. Trebuie sa clarificam atributiile fiecărei institutii. Aici cred ca este putina ambiguitate. Apoi, în ceea ce priveste partea interna a Bancii Nationale, m-am asigurat ca nu exista niciun semn de întrebare, niciun angajat al bancii nu este prins într-un dosar penal, nu are o sensibilitate, iar, acolo unde au fost asemenea cazuri, am suspendat contractele respective, pentru ca e vorba de reputatie când vorbim de o banca centrala si de un sistem bancar în general. Nu poti cere ca cineva sa aiba încredere sa depuna bani sau sa ia un credit, sa se angajeze, în conditiile în care cineva dintr-o banca are probleme de reputatie, sau din Banca Nationala... si atunci acesta este

un principiu la care tin foarte mult si pe care deja l-am aplicat.

Deci partea aceasta de a ne face curat în propria curte, a clarifica rolul fiecărei institutii, a ne asigura ca avem un audit clar de procese, ca dezvoltam directia de conformitate - si acest lucru este în desfasurare- sa ne asiguram ca avem toate instrumentele pentru ca un asemenea moment sa nu se repete vreodata. Acest miliard furat reprezinta o trauma, dar la momentul respectiv sa stiti ca a fost 13% din Produsul Intern Brut. E o suma fabuloasa si se simte. Cred ca piata financiara atât de putin dezvoltata astazi are legatura cu aceasta trauma. Și atunci lucrurile nu s-au clarificat prea repede, dar fiecare a preferat sa nu faca nimic, pentru a nu face ceva gresit si trebuie sa venim cu o atitudine putin diferita. Nu risc zero, ci identificarea riscurilor si gasirea metodelor de acoperire a riscurilor. Este o abordare putin diferita, pe care numai noi o aplicam deja.